

HISTORISKE PERSPEKTIV OG TANKER OM TILTAKENE I MELD. ST. 8

JAN TØSSEBRO, 15.3.2023

FUGLE-PERSPEKTIVET: STORTINGETS BEHANDLING 1945-2020

- 1945-1990: å løfte ambisjonene
  - Situasjonen er uholdbar, men nå skal alt bli meget bedre
- 1990-2000: iverksetting av reformen
- 2000-2010: å løfte ambisjonene fram igjen
- 2010 → : nye ambisjoner, få forpliktelser

REFORMENS TRE ANSIKTER:

- Forvaltningsreformen: overføring til kommunene, sektoransvarsprinsippet
  - Delt ansvar fungerte ikke; del av bred ryddesjau av ansvarsforhold
- Omsorgsreformen: Avvikling av institusjoner, LEON-prinsippet, det alminnelige apparatet
  - Gjærevoll-utvalget: skille mellom bolig og tjenester, behov for tjenester skal ikke bestemme hvor du bor
- Den sosialpolitiske reformen: utvidelse av velferdsstaten, akseptable levekår
  - Målet var ikke bedre levekår, men gode nok - sammenlignet med andre

DEN SOSIALPOLITISKE LOGIKKEN

- Lossius II (1985): å vurdere tjenestene ut fra levekår og velferdsstatens prinsipper
- Definisjon av velferdsstaten: samfunnets ansvar for å sikre alle akseptable levekår
- Grete Knudsen (AP): Viss institusjonene er så bra, hvorfor vil vi ikke bo der selv?
  - Å sammenligne med andre
- Levekårslogikken: Vi er kanskje ikke enig om hva som er “det gode liv”. Det er lettere å bli enig om hva som er “dårlige vilkår” i vår type samfunn – hva som er uakseptable kår og for store forskjeller (Johansson 1970)
  - Sammenligning med andre (har noen uakseptabelt dårlige kår?)
  - Sammenligning over tid (blir noen hengende etter?)

LEVEKÅRSOMRÅDER I REFORMDOKUMENTENE

- Generelt: Reformen knyttes til arbeidet for utjamning av levekår (Ot.prp. 49, 1987-88)
  - Overordnet mål: “levekår slik vi ellers ønsker for våre borgere” (St.meld. 47, 1989-90, s. 4)
  - Formålsparagraf: å bedre og normalisere levekårene (Ot.prp. 49, 1987-88)
- Bolig: “de samme krav til boligstandard som for andre mennesker” (St.meld 47)
  - En bør følge Husbankens normer for selvstendig bolig (for enpersonhushold) (s. 12)
- Arbeid: Gradvis styrking av arbeidstilbudene; men også – etaten skal avgrense sitt ansvar
  - Attføringsmeldinga 1992: Innføring av tiltak for å styrke arbeidstilbudene for utviklingshemmete
- Inntekt: Ung ufør, tilleggsstønader, bostøtte – få konkrete mål
  - Bostøtten spiller en vesentlig rolle ved disse beregningene (St.meld. 47, s. 60)
  - Bostøtten bør utformes slik at en rimelig boutgift utgjør en fast andel av inntekten for ung ufør (s. 59)

UTVIKLINGSTREKK - BOLIG

- Bofellesskap som er større enn institusjonene HVPU etablerte i 1980-åra
  - Gjennomsnitt opp fra 3,8 til 9,1 personer
- Etterslep på vedlikehold av kommunale bofellesskap
  - 42% av leide boliger bygd før 2006 (dårlig standard eller manglende vedlikehold), ingen eide
- Stabil og ekstremt lav eierandel (rundt 20%, rundt 80% i befolkningen)
  - Men 79% av familiene til hjemmeboende voksne ønsker eie
- Å velge hvor en vil bo
  - Kommunene vil, men får det ikke til
    - beboer ikke avklart før det meste er bestemt
    - Take it or leave it – mangelen på boliger (eller tjenester?)
- Voksne hjemmeboende – behov for rundt 2000 boliger

UTVIKLINGSTREKK - ARBEID

- Arbeid med bistand – et tiltak for utviklingshemmete
  - Der antallet utviklingshemmete var 37 i hele landet i 2014
- VTAO lite brukt (2%), arbeidsmarkedstiltak lite brukt (under 2%) (2014)
- Flere uten sysselsetting (fra 5 til 15%)
- Dagsentre mindre “arbeidspreget” (jf. normalisering)
  - Kan skyldes vansker med oppdrag (automatisering)
- Kurantsaker og Navs involvering
- Men Helt Med! får det til

UTVIKLINGSTREKK – PERSONLIG ØKONOMI

- Underregulering av uføretrygd (10% fra 2005-2019)
- Færre mottar tilleggsytelser (halvering av andel med grunn/hjelpestønad fra 2001-2020)
- Bostøtten er faset ut (St.meld. 47, 1989-90 regner den som sentral)(84% i 1994, 19% i 2021)
  - Nivået for max husleie (drøyt halvparten av hva en betaler i store byer)
  - Endring av skatteregler og bruttoinntekt ved uførepensjon
  - Inntekstberegning av formue
  - Husleia har økt kraftig, og mer enn for andre – dobling i faste priser på 20 år
  - Betaler 40-45% av inntekten i husleie – uten å få bostøtte

TRENDER I KOMMUNAL STYRING

- Sammenligning på kvalitetsindikatorer
  - Som ingen mener er kvalitetsindikatorer
  - Ressursbruk per bruker – “race to the bottom”
  - Flere med formell kompetanse
- Fra levekår til internkontroll
  - Men for utviklingshemmete er det hele voksenlivet
- Risikoen for å bli salderingspost

HVORDAN MØTER MELD. ST. NR. 8 DETTE?

- NOU 2016: 17 På lik linje
  - Bolig: tak på 6 i bofellesskap, styrke eierlinja, kommunenes plikter, valg av bolig
  - Arbeid: jobbstøtte, AEV, forsøk med nye rammer for VTA
  - Økonomi: lite berørt
- Meld. St. 8 (2022-2023)
  - Bolig: noe på eie
  - Arbeid: endring i kurantssaker?, arbeidsorientert uføretrygd, tettere oppfølging VTAO
  - Økonomi – kan ikke se noe, ikke engang bostøtten
  - Sterkere føringer overfor kommunene – det virket i 1990-åra